

Δ. Παλιώγια
Μάρτιος 1987

Εκσυγχρονισμός των Δημοσίων Επιχειρήσεων

Εισαγωγή

Η εμπειρία που αποκτήθηκε μέχρι σήμερα στα θέματα των Δημοσίων Επιχειρήσεων θέτει επιτακτικά για συζήτηση το πρόβλημα των αρχών και των μεθόδων που είναι απαραίτητες για να τις εντάξουν αποτελεσματικότερα και αποφασιστικότερα στη σύγχρονη παραγωγική και αναπτυξιακή διαδικασία. Προκύπτει ξεκάθαρα πώς οι αρχές και οι μέθοδοι πρέπει να είναι ένας συνδυασμός της ελληνικής και ξένης εμπειρίας σε θέματα θεωρίας και γενικώτερων προβληματισμών με βάση ^{την} πλούσια ζωή και δράση των Δημοσίων Επιχειρήσεων στην Ελλάδα. Σκοπός μιάς τέτοιας συζήτησης πάνω σε θέματα αρχών και μεθόδων που πρέπει να διέπουν την ανάπτυξη και δραστηριότητα των Δημοσίων Επιχειρήσεων είναι η αναζήτηση εκείνων των διαδικασιών και προϋποθέσεων που μπορούν να τις οδηγήσουν στο γρήγορο και απόλυτα αναγκαίο εκσυγχρονισμό τους.

Η εμπειρία επίσης απέδειξε ότι οι Δημόσιες Επιχειρήσεις μπορούν να λειτουργήσουν αποδοτικά μόνο μέσα σε ένα ευρύτερο και γενικότερο πλαίσιο ανάπτυξης όπου το κράτος μετά από προσεκτική εξέταση και μελέτη τους έχει αναθέσει συγκεκριμένο ρόλο και δραστηριότητα. Αυτό όμως για να γίνει χρειάζεται να υπάρχει ένα αποδεκτό σύστημα αρχών και μεθόδων πάνω και μέσα στο οποίο οι Δημόσιες Επιχειρήσεις αναπτύσουν τη ζωή και τη δράση τους. Αυτό το σύστημα αρχών και μεθόδων σκιαγραφείται παρακάτω.

Αρχές

- Ο ρόλος-σκοπός των Δημοσίων Επιχειρήσεων είναι αποφασιστικός για την ανάπτυξη, στα μεγάλα έργα υποδομής, εκεί όπου η επιχειρησιακή δραστηριότητα από άλλους σημαίνει παραχώρηση μεγάλης οικονομικής και πολιτικής εξουσίας και εκεί όπου υπάρχει ανάγκη επιχειρηματικής δραστηριότητας αλλά ανυπαρξία ενδιαφέροντος από ιδιώτες. Δεν έχει πλέον νόημα η ανάπτυξη επιχειρηματικής δραστηριότητας από Δημόσιες Επιχειρήσεις σαν αυτοσκοπός ή για την αντιμετώπιση του προβλήματος της απασχόλησης και για λόγους εκλογικής πελατείας. Ο Δημόσιος Τομέας της οικονομίας στην Ελλάδα θεωρείται ιδιαίτερα εκτεταμένος και ίσως σε ορισμένες περιπτώσεις επιβάλλεται ο περιορισμός του.
- Οι Δημόσιες Επιχειρήσεις είναι ταξινομημένες σε ομάδες η κάθε μία των οποίων αναπτύσσει επιχειρηματική δραστηριότητα με βάση κανόνες που ταιριάζουν στο ρόλο-σκοπό τους, στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους και στη νομική τους μορφή και υπόσταση.
- Η αρχή του κόστους-οφέλους είναι η βασική αρχή οικονομικής λειτουργίας των Δημοσίων Επιχειρήσεων και οι δαπάνες για κοινωνική πολιτική υπολογίζονται χωριστά και καταβάλλονται από το κράτος. Όπου για ορισμένους λόγους στον ίδιο τομέα αναπτύσσει δραστηριότητα τόσο το κράτος μέσω των Δημοσίων Επιχειρήσεων όσο και ο ιδιωτικός τομέας, πρέπει να εξασφαλίζονται ίσοι-ακριβώς και αυστηρώς ίσοι-όροι ανταγωνισμού.
- Οι Δημόσιες Επιχειρήσεις αναπτύσσουν, δραστηριότητα μέσα σε ένα πλαίσιο γενικής στρατηγικής για την ανάπτυξη με βάση πενταετή προγράμματα οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης και υπάρχει σαφώς διατυπωμένη πολιτική κατά τομέα οικονομικής δραστηριότητας. Ιδιαίτερη προσοχή δίνεται στο προγραμματισμό των επενδύσεων, του ανθρώπινου δυναμικού των τιμολογίων, της χρηματοδότησης και των προμηθειών.
- Για τις Δημόσιες Επιχειρήσεις ^{κοινωνικό χαρακτήρα παροχής βασικών αγαθών} ιδιαίτερης ωφελιμότητας και χρησιμότητας υπάρχει θεσμοθετημένη συμμετοχή των εραζομένων και των κοινωνικών φορέων στα όργανα διοίκησης, προγραμματισμού και κοινωνικού ελέγχου. Στις επιχειρήσεις αυτές χρειάζονται ιδιαίτερη ευαισθησία και ειδικοί κανόνες συμπεριφοράς απέναντι στο κοινωνικό σύνολο, τόσο των διοικήσεων όσο και των εργαζομένων γιατί είναι πολλές φορές μονοπωλιακού χαρακτήρα.
- Το υψηλό επίπεδο παροχής υπηρεσιών των Δημοσίων Επιχειρήσεων προς το πολίτη και ο απόλυτος σεβασμός προς το πολίτη-καταναλωτή είναι ίσως η πρώτη αρχή κοινωνικής σημασίας αλλά και εκείνη που καταξιώνει

στη λαϊκή συνείδηση την υπαρκτή τους τη σημασία και το προσορισμό τους.

Μέθοδοι

- Η διοίκηση των Δημοσίων Επιχειρήσεων πρέπει να διακρίνεται για τον πλουραλισμό των προσεγγίσεων που συνδυάζει τη κοινωνική και επιστημονική εμπειρία στα θέματα οργάνωσης και λειτουργίας με τη πραγματικότητα που πρέπει να χαρακτηρίζει μιιά ανοικτή και προσδευτική κοινωνία.
- Ο προγραμματισμός είναι βασική και καθοριστική λειτουργία των Δημοσίων Επιχειρήσεων. Ειδικότερα ο επιχειρησιακός σχεδιασμός, η διοίκηση με στόχους, η αποκέντρωση λειτουργίας και ο έλεγχος του αποτελέσματος είναι το τετράπτυχο πάνω στο οποίο πρέπει να βασίζονται όλοι οι κανόνες και οι διαδικασίες οργάνωσης και λειτουργίας.
- Οι Δημόσιες Επιχειρήσεις αναπτύσσουν αυτόνομη δραστηριότητα στα πλαίσια πενταετών προγραμμάτων που εγκρίνονται από τό κράτος και κρίνεται με βάση προκαθορισμένους στόχους.
- Η σύνδεση αμοιβής παραγωγικότητας, εργατικότητας και προσώπων και η αξιοκρατική εξέλιξη των εργαζομένων, είναι μεταξύ άλλων οι θεμελιακές εργασιακές σχέσεις στις Δημόσιες Επιχειρήσεις.
- Οι Δημόσιες Επιχειρήσεις προετοιμάζουν υποχρεωτικά προϋπολογισμό-ισολογισμό και κοινωνικό ισολογισμό με ενιαίο λογιστικό σχέδιο για να υπάρχει δυνατότητα σύγκρισης των διαφόρων οικονομικών τους στοιχείων.
- Για τις Δημόσιες Επιχειρήσεις υπάρχει θεσμοθετημένο σύστημα εξωτερικών ελέγχων των οικονομικών τους στοιχείων της οργάνωσης και λειτουργίας τους όπως και της ποιότητας παροχής υπηρεσιών της.
- Τα ηγετικά στελέχη των Δημοσίων Επιχειρήσεων όπως και τα μέλη του Δ.Σ. είναι άτομα επώνυμα και διακεκριμένα με γνώση με θεωρητική και πρακτική εμπειρία και γνώση του αντικειμένου της επιχείρησης.
- Οι Δημόσιες Επιχειρήσεις χαρακτηρίζονται στα θέματα οργάνωσης και λειτουργίας από ταχύτητα και λήψη των αποφάσεων, από αντιογραφικό πνεύμα και από την απλότητα και καθαρότητα των εφαρμοζομένων κανόνων και διαδικασιών και είναι εφοδιασμένες με σύγχρονη τεχνολογία.
- Οι Δημόσιες Επιχειρήσεις λειτουργούν ισοδύναμα με τις επιχειρήσεις του ιδιωτικού τομέα της οικονομίας και τανάπαλιν. Οι Δημόσιες Επιχειρήσεις δεν υπερέχουν σε τίποτα γιατί είναι επιχειρήσεις του κράτους, δεν απολαμβάνουν δηλαδή προνομίων ή άλλων διευκολύνσεων αλλά και ταυτόχρονα δεν στερούνται δυνατοτήτων που έχουν οι ιδιωτικές επιχειρήσεις.

- Για όλες τις Δημόσιες Επιχειρήσεις υπάρχει καθ' ύλη αρμόδιο Υπουργείο που ασχολείται με τρέχοντα θέματα, τρέχουσα δραστηριότητα, τη διατύπωση πολιτικής κατά οικονομική δραστηριότητα και την έγκριση των προγραμμάτων της. Το ΥΠΕΘΟ μέσω της Γ.Γ.ΔΕΚΟ συντονίζει τη δράση τους, προγραμματίζει οικονομικά της σε γενικότερο επίπεδο, διατυπώνει γενιαία προγράμματα δραστηριότητας και καθορίζει κατά διαστήματα το ρόλο τους στην ανάπτυξη της Εθνικής Οικονομίας.

εξοφάται ότι ο προϋπολογισμός των δυνάμεων του κράτους
[από] των οποίων να γίνουν ως κατεβασμός σε διαφορετικές
κατηγορίες εργασιών ως ανέμενες

Ένα Πρόγραμμα Εργασίας για τις Δημόσιες Επιχειρήσεις

Στη Γενική Γραμματεία Δημοσίων Επιχειρήσεων του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας έχει εδώ και αρκετό καιρό δημιουργηθεί μιά πλήρη και ολοκληρωμένη αντίληψη για τις Δημόσιες Επιχειρήσεις.

Σε επίπεδο αρχών και μεθόδων επιχειρείται η θεσμοθέτηση ενός πλαισίου που να απεικονίζει ένα σύστημα σάν αυτό που παρουσιάστηκε προηγουμένως. Ειδικότερα ένα νόμο πλαίσιο που να καθορίζει αρχές, να ταξινομεί σε ομάδες και να χαρακτηρίζει με ανάλογες ιδιότητες τις Δημόσιες Επιχειρήσεις. Πενταετή προγράμματα επενδύσεων τιμολογίων ανθρώπινου δυναμικού, προμηθειών και χρηματοδότησης με διατύπωση πολιτικής κατά οικονομική δραστηριότητα, σαν μέρος ενός πενταετούς προγράμματος οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης, όπου μέσω της κοινωνικοποίησης θα εξασφαλίζεται η συμμετοχή των εργαζομένων. Οριζόντια θέματα όπως τα προγράμματα εξυγίανσης μεγάλων Δημοσίων Επιχειρήσεων, η τήρηση αυστηρής Εισοδηματικής Πολιτικής εφαρμογή αρχών επιχειρησιακού σχεδιασμού και κοινωνικού ισολογισμού, αξιοκρατική διοίκηση και αξιοκρατικά κριτήρια αμοιβής και εξέλιξης του προσωπικού και ταχύτητα και λήψη των αποφάσεων, σύγχρονη τεχνολογία μπορούν να ανθίσουν ένα πλαίσιο ανάπτυξης των Δημοσίων Επιχειρήσεων που τις κάνει οικονομικά βιώσιμες, να βελτιώνει τη ποιότητα των παρεχομένων υπηρεσιών και να τις αποκαθιστά και να τις δικαιώνει στά μάτια της κοινής στάθμης.

Σε επίπεδο καθημερινής πρακτικής υπάρχει σε λειτουργία στή Γ.Γ.ΔΕΚΟ ένα σύστημα μεθοδικής παρακολούθησης των βασικών οικονομικών τους στοιχείων, της ικανοποίησης των αναγκών τους σε χρηματοοικονομικούς πόρους και αποτελεσμάτων τους σε οριζόντια και θέματα γενικότερου ενδιαφέροντος.

Η επιμονή για όλο και καλλίτερα αποτελέσματα στα δύο αυτά επίπεδα, το επίπεδο των αρχών και μεθόδων και το επίπεδο της πρακτικής συνθέτουν ένα πρόγραμμα εργασίας που μπορεί να οδηγήσει τις Δημόσιες Επιχειρήσεις στο ταχύ, έγκαιρο και σύγυρο εκσυγχρονισμό τους.-

και
επιχειρήσεων